

Podmínková konstrukce „generalizační“ 「～ば」の条件構文 じょうけんこうぶん

Kondicionální tvary s -ba:

<i>Adjektivum</i>		<i>Kondicionál</i>
高い たか	→	高ければ たか
美味しい おい	→	美味しければ おい
辛い から	→	辛ければ から
新しい あたら	→	新しければ あたら
良い い	→	良ければ よ
ない (無い)	→	なければ
...		...

<i>Jmenné adjektivum</i>		<i>Kladný kondicionál</i>
元気 (な) げんき	→	元気ならば げんき
大変 (な) たいへん	→	大変ならば たいへん
意地悪 (な) いじわる	→	意地悪ならば いじわる
...		...

<i>Spona</i>		<i>Kondicionál</i>
(学生) です/だ	→	学生ならば/学生であれば
<i>Spona v záporu</i>		<i>Záporný kondicionál</i>
(学生) ではない	→	学生で (は) なければ
...		...

<i>Sloveso</i>		<i>Kondicionál</i>
降る ふ	→	降れば ふ
行く い	→	行けば い
話す はな	→	話せば はな
待つ ま	→	待てば ま
死ぬ し	→	死ねば し
会う あ	→	会えば あ
読む よ	→	読めば よ
食べる た	→	食べれば た

み 見る	→	み 見れば
する	→	すれば
く 来る	→	く 来れば
...		...

Pozn.: Souhlásková slovesa tvoří kondicionál připojením slabiky /ba/ ke 4. slovesnému základu, kterému se někdy říká „kmen E“ (v tradiční japonské terminologii se tento tvar nazývá buď ^{かていけい} 仮定形 – „podmínkový tvar“ nebo ^{いぜんけい} 已然形 – „dokonavostní tvar“.)

Obecná charakteristika kondicionálu s -ba:

- Podmínka (vyjádřena podmínkovou vedlejší klauzí) časově předchází uskutečnění (vyjádřenému hlavní klauzí).
- Hlavní predikace může vyjadřovat různé modalities a přísudkové kategorie, brání však použití rozkazovacích tvarů (tvarů zdvořilé výzvy apod.). Konstrukce zdvořilé výzvy může v hlavní klauzi být, pokud podmínková klauze vyjadřuje stav (nikoliv akci), viz. př. iii.
- Tzv. podmínka nereálná využívá v hlavní klauzi přísudek s epistemickou modalitou (*dešó, ka-mo širemasen* apod.), nerealizovanost akce pak bývá naznačena minulým časem přísudkového predikativu, viz. př. vi. (vii.) a viii.
- Hlavní predikace má tendenci vyjadřovat spíše pozitivní skutečnosti.
- Vztahuje se spíše k obecným (obecně platným) situacím, generalizacím apod.
- Užívá se v mluvené i psané komunikaci.
- Ve specifických textových žánrech (starších textech apod.) se může kombinovat s výrazem *nara* → *naraba*. Viz též tvary NA a jmenných predikací.
- Často se vyskytuje v ustálených spojeních, příslovích apod.

1. Příklady podmínkového užití konstrukce s -ba

- i. ^{たから}宝くじで1億^{おく}円^あ当たれば、^{いえ}家を買います。
'Kdybych v loterii vyhrál sto milionů jenů, koupil bych si nový dům.'
- ii. あと^{いちまん}一万円^{やす}安くなれば、買います。
'Když to zlevní ještě o deset tisíc jenů, koupím to.'
- iii. ^{あつ}暑ければ、エアコンをつけてください。
'Pokud by vám bylo horko, zapněte si klimatizaci.'
- iv. 明日、^{あめ}雨が^ふ降れば、^{えんそく}遠足は^{ちゅうし}中止です。 'Pokud bude zítra pršet, výlet se ruší.'
- v. もし^{よていどお}予定通りに^{しごと}仕事^おが終われば、^の飲み会^{かい}の^{はじ}始まる^{じかん}時間^まに^あ間に合います。
'Kdybychom s prací skončili podle plánu, stihli bychom začátek večírku.'

- vi. このボタンを押せば、冷たい水が出ますよ。
'Když stiskneš toto tlačítku, poteče studená voda.'
- vii. お金があれば、今より幸せになれます。
'Kdybych měl peníze, mohl bych být šťastnější.'
- viii. お箸が使いにくければ、手で食べてもいいですよ。
'Pokud ti to jde těžko s hůlkami, můžeš to jíst rukama.'
- ix. あの時、好きだと言っていたら、彼女と付き合えたかもしれない。
'Kdybych jí tehdy řekl, že ji mám rád, možná z nás mohl být pár.'
- x. あと500円あれば、今買えるのに。
'Kdybych měl ještě 500 jenů, mohl jsem si to koupit.'
- xi. あの時ちゃんと勉強していれば、合格できたでしょう。
'Kdybych se tehdy řádně učil, možná bych (byl) úspěšný (u zkoušky).'
- ...

Pozn.: Výraz もし navyšuje příznak hypotetičnosti podmínky ve vedlejší klauzi (př. v.).

2. Příklady konstrukce s -ba a hodo

- i. アルバイトの場合は働けば働くほど、お給料が増えます。
'U brigád platí, že čím víc pracuješ, tím vyšší máš plat.'
- ii. 漢字は書けば書くほど、覚えやすくなります。
'Čínské znaky se pamatují tím snáz, čím víc je člověk píše.'
- iii. 勉強すればするほど、日本語が上手になりますよ。
'Čím víc člověk studuje, tím mu jde japonština líp.'
- iv. 考えれば考えるほど、分からなくなる。
'Čím víc nad tím přemýšlím, tím míň tomu rozumím.'
- v. 日本は知れば知るほど、楽しくなる。
'Japonsko tě bude bavit tím víc, čím víc je budeš znát.'
- vi. 駅から近ければ近いほど、家賃が高くなります。
'Čím blíže k nádraží, tím dražší jsou ceny nájmu.'
- ...

3. Příklady přísloví s kondicionálem s *-ba*

- i. ^{いぬ} 犬も ^{ある} 歩けば ^{ぼう} 棒に ^あ 当たる。 ‘Kdo chce psa bít, hůl si vždycky najde.’
- ii. ^{さんにん} 三人 ^よ 寄れば ^{もんじゅ} 文殊の ^{ちえ} 知恵。 ‘Víc hlav víc ví.’
- iii. ^{いそ} 急がば ^{まわ} 回れ。 ‘Práce kvapná málo platná.’
- iv. ^{どく} 毒を ^く 食らわば ^{さら} 皿まで。 ‘Když už piješ pohár hořkosti, tak do dna.’